

УДК 351.741

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.2.01>**ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ ВЛАСЕНКО,**

кандидат технічних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки;

 <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>,
e-mail: Vlasenko.18@gmail.com;

ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ ФЕДОРОВ,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра вогневої підготовки;

 <https://orcid.org/0000-0001-6312-4746>,
e-mail: Fedorov69y@gmail.com;

ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ ЗУРОВ,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра вогневої підготовки;

 <https://orcid.org/0000-0002-0563-3670>,
e-mail: zff81@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Повномасштабна війна в Україні триває вже третій рік, російська армія стикається зі стійким спротивом Збройних Сил України. Сили правопорядку під час виконання своїх безпосередніх обов'язків не можуть не брати участі в бойових діях. Правоохоронці дисципліновані, мають вишкіл, певні знання з тактики ведення бою, озброєні, тому можуть ефективно допомагати у протистоянні ворогу.

Проведено аналіз боєздатності та боєготовності поліцейських до ведення загальновійськового бою. Зауважено, що найбільш проблемними питаннями є вогневий контакт із силами ворога і тактика дій у районах несення служби. На основі аналізу літератури та сучасних бойових дій визначено напрями покращення ефективності дій особового складу Національної поліції в разі їх участі в загальновійському бою. На основі опитування працівників різних підрозділів Національної поліції виявлено закономірності та оцінено якісні показники їхньої готовності до ведення бойових дій.

Проаналізовано основні ситуації й особливості ведення бойових дій правоохоронцями, а також складові їхньої готовності до таких дій. Розглянуто ведення загальновійськового бою поліцейськими у складі малих тактичних груп, проаналізовано його особливості. Для підтвердження теоретичних положень проведено експерименти з використанням вогнепальної зброї та в умовах моделювання екстремальних ситуацій під час ведення бою.

На основі аналізу інформації та результатів експериментів виявлено низку проблемних питань, які стосуються участі поліцейських у бойових діях. Основна проблема полягає у відсутності підготовки правоохоронців до бойових дій. Також актуальними є питання тактики й використання зброї поліцейськими під час ведення бойових дій. Надано рекомендації щодо вдосконалення системи професійної та службової підготовки поліцейських.

Ключові слова: Національна поліція, бойові дії, боєздатність, боєготовність, тактика, тактико-спеціальна підготовка, вогнева підготовка, вогневий контакт.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Україна потерпає від агресивного нападу збройних сил РФ і вже третій рік успішно протистоїть йому. Збройні Сили України мають достатню кількість озброєння, екіпування та оснащення, фахівців, а головне вони були готові до ведення бойових дій. Особовий склад Національної поліції виконує свої завдання відповідно до Закону України «Про

Національну поліцію» і до повномасштабної війни на територіях несення служби виявився не повністю готовим.

Підрозділи Національної поліції (навіть особливого призначення) не в змозі протистояти з'єднанням збройних сил агресора. Національна поліція не має на своєму озброєнні гармат, артилерійських систем, авіації, танків,

зенітно-ракетних установок, установок радіоелектронної боротьби, систем залпового вогню тощо. Кількісний склад тактичних та оперативних груп також не достатній для ведення навіть оборони. Наприклад, особовий склад слідчо-оперативної групи (5–6 поліцейських) на виїзді для проведення слідчо-оперативних дій на місці злочину не зможе витримати раптову атаку мотострілецької роти, а екіпаж патрульної поліції (2–4 поліцейських) при пересуванні на патрульному автомобілі не здатний протистояти раптовій атаці мотострілецького взводу.

На жаль, прикрі випадки при виконанні службово-бойових завдань правоохоронцями вказують на проблемні питання при використанні ними вогнепальної зброї. Так, наприклад, вранці 2 жовтня 2019 року в селі Хотянівка Київської області під час затримання озброєного злочинця отримали поранення два працівники підрозділу КОРД. У сучасних бойових діях в Україні ефективність підрозділів Національної поліції також не є високою (наприклад, оборона міста Маріуполя та «Азовсталі» у 2022 році).

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є аналіз і надання пропозицій щодо підвищення готовності працівників Національної поліції протидіяти підрозділам та з'єднанням збройних сил ворога й вести вогневий контакт з ними. Для досягнення вказаної мети потрібно вирішити такі завдання: проаналізувати ситуації ведення вогневого контакту; дослідити можливості боєготовності поліцейських; розглянути тактику дій працівників Національної поліції; вивчити особливості ведення поліцейського бою.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Окреслені у статті питання були досліджені за допомогою певного набору методів наукового пізнання. Порівняльно-правовий метод було використано при аналізі нормативно-правової бази. З метою виявлення проблемних питань у роботі Національної поліції, коригування напрямів досліджень, виявлення прогалин у чинній системі професійного навчання було застосовано метод опитування. За допомогою методу аналізу розглянуто сучасну політичну, економічну, соціальну та криміногенну обстановку в державі та у світі. Оцінювання запропонованих методів та способів підвищення боєздатності та боєготовності поліцейських проводилося за допомогою методу експертного оцінювання. Метод експерименту було використано як спосіб підтвердження результатів теоретичного аналізу, а також визначення ефективності запропонованих методів і способів підвищення боєздатності та боєготовності поліцейських.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. У Законі України «Про Національну поліцію» серед основних завдань (ст. 2) протидія ворогу і участь поліцейських у війні прописані недостатньо¹. Проте у ст. 23 (п. 34 ч. 1) Закону йдеться про взаємодію Національної поліції зі Збройними Силами України (далі – ЗСУ), Національною гвардією України (далі – НГУ), Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту та Службою безпеки України у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника). При цьому поліцейські уповноважені використовувати спеціальні засоби та вогнепальну зброю, однак вони не мають належних навичок та озброєння для виконання цих завдань. Тому необхідно передбачити низку змін для підвищення готовності поліцейських до дій у бойових умовах на місці несення служби (Бондаренко та ін., 2017).

По-перше, необхідно проаналізувати особливості ведення бойових дій військовослужбовцями та вогневого контакту поліцейських. Нами обиралися середні значення та досвід практичного застосування зброї поліцейськими та військовослужбовцями. Результати аналізу наведено в таблиці 1.

Вистачить навіть першого погляду, щоб сказати про велику різницю між поліцейським вогневим контактом та загальновійськовим боєм². Але співробітників поліції готували саме до поліцейських особливостей використання вогнепальної зброї. Набуті навички нагадують поліцейському, що використання вогнепальної зброї – це крайній спосіб припинення злочину (Прокопенко, Власенко, Крепакова, 2017). На психологічному рівні доволі складно одночасно змінити свідомість поліцейських, вони звикли, що зброю краще не використовувати. Проте теперішня ситуація потребує негайних змін у свідомості поліцейських, у тактиці, заходах особистої безпеки й загалом у їхній готовності діяти в умовах загальновійськового бою. Окремі питання постають при необхідності застосування в бойових умовах важкої техніки, логістиці (наприклад, поповненні боєкомплекту), інженерному захисті, взаємодії з підрозділами ЗСУ.

¹ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 18.04.2024).

² Бойовий статут сухопутних військ Збройних сил України. Частина II (Батальйон, рота). Київ : Центр учб. літ., 2022. 304 с.

Таблиця 1

Особливості ведення бойових дій і вогневого контакту поліцейських

Показник	Вогневий контакт зі злочинцем	Бойові дії
Попередження про використання зброї	Потрібно, окрім певних випадків	Не потрібно
Кількість супротивників	1–2	Взвод, рота
Дистанція	10–15 м	300 м
Шанс першого пострілу	У злочинця	50 % (залежно від того, хто перший помітив)
Напрямок небезпеки	Фронтальний	З усіх боків
Вид озброєння	Пістолет, автомат	Всі види озброєння
Витрати боєкомплекту	1–3 постріли	Значні

Для поліцейського місце ведення бойових дій залишається незмінним – це місце/територія несення служби. В окремих випадках це місце, куди він був направлений для виконання правоохоронних завдань (місце злочину, ДТП тощо). Це правило стосується більшості особового складу Національної поліції, окрім зведених загонів та з'єднань, яким надані особливі повноваження (штурмові бригади Національної поліції).

Розглянемо основні ситуації, коли може відбутися зустріч поліцейських з підрозділами збройних сил ворога:

- під час пересування на службовому транспорті;
- під час пересування пішки;
- під час охорони об'єкта;
- на місці проведення оперативних та слідчо-оперативних дій;
- при виконанні інших службово-бойових завдань;
- у місці дислокації органу Національної поліції;
- при висуванні тактичної групи на зустріч збройному формуванню.

Проведений аналіз вірогідності ефективної організації силового супротиву з боку поліцейських вказує, що тільки два останні пункти мають високі рівні боєготовності поліцейських. У разі залучення поліцейської тактичної групи на пошук та знешкодження збройного формування боєготовність може досягати 100 %. А в разі нападу збройних з'єднань ворога на місце дислокації органу Національної поліції рівень боєготовності коливається від 80 % до 90 %, зниження відбувається за рахунок раптовості та зменшення мобільності сил правоохоронців. В інших випадках рівень боєготовності буде коливатися від 10 % до 50 %, тобто здебільшого поліцейські будуть приймати нерівний бій або навіть не будуть встигати вступати в бій (Комісаров та ін., 2017).

Бойова готовність – це здатність бійця або формування (підрозділу) приступити до виконання бойових завдань відповідно до їх призначення в установлені терміни. Виконання службово-бойових завдань в умовах загальновійськового бою передбачає комплекс основних заходів для підвищення готовності особового складу, до яких можна віднести:

- 1) професійний добір;
- 2) виховання морально-вольових якостей, самовдосконалення;
- 3) підготовку та підвищення кваліфікації (завчасно);
- 4) матеріально-технічне забезпечення, озброєння;
- 5) кількість особового складу, достатню для виконання завдання;
- 6) підготовку, планування заходів та командування (ситуативне);
- 7) заходи й засоби особистої безпеки;
- 8) тактику дій.

Підготовлений до бойових дій особовий склад, його рішучість і самовпевненість не завжди є показниками готовності. За наявності однаково підготовленого особового складу близько 30 % цього підрозділу до виконання конкретних службово-бойових завдань не готові, на що вказує практика ведення бойових дій. Високий рівень боєготовності в сукупності всіх складових є єдиним показником ефективності подальших дій кожного окремого бійця та дій підрозділу в цілому в бою.

Із перелічених восьми складових боєготовності працівників поліції до та під час бойових дій важливу роль відіграють останні п'ять. Перші три заходи (складові) проводяться завчасно, починаючи з моменту прийому на службу. Проведене нами в Харківському національному університеті внутрішніх справ опитування працівників поліції у 2018–2022 роках дало можливість визначити кілька важливих проблемних питань. По-перше, майже всі опитуванні

вже перебували в екстремальних ситуаціях під час несення служби, однак 71,21 % опитаних не вистачало знань і навичок із забезпечення особистої безпеки, 37,9 % – піддалися емоціям, які негативно вплинули на їхню особисту безпеку та виконання поставленого завдання. Організація та проведення спеціальних операцій не задовольнили більше 75 % опитаних, а ефективність проведення спецоперації, на думку 28,5 % опитуваних співробітників, залежить від тактичних прийомів. І ці відповіді стосуються екстремальних ситуацій, які пережили поліцейські в мирний час (Петков, 2019).

Забезпечення заходів особистої безпеки суттєво впливає на боєготовність поліцейських. Поліцейський, який добре захищений сучасними й ефективними засобами захисту, обізнаний у правилах безпеки, діє більш рішуче та професійно. Проведене опитування серед працівників Національної поліції різних підрозділів вказало на те, що іноді їм не вистачає знань із забезпечення особистої безпеки в екстремальних ситуаціях. На рисунку 1 ця закономірність відображена залежно від віку працівників поліції.

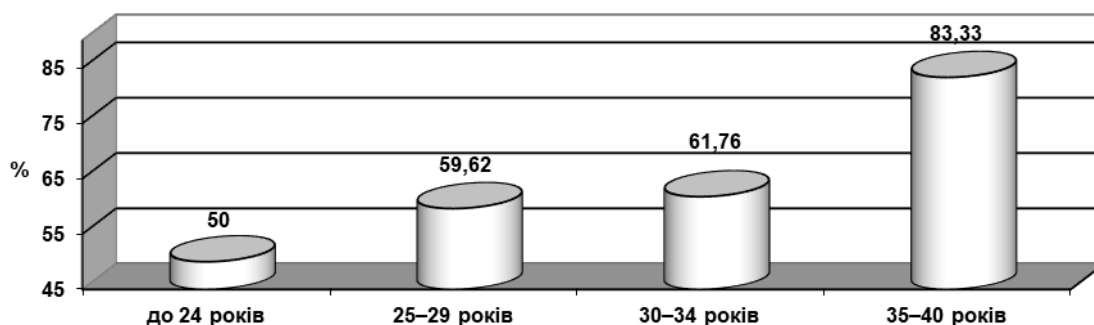

Рис. 1. Залежність кількості тих, кому не вистачало знань із забезпечення особистої безпеки в екстремальних ситуаціях, від віку опитуваних

Аналізуючи гістограму на рис. 1, можна побачити, що з роками кількість тих, кому не вистачає знань із забезпечення особистої безпеки в екстремальних ситуаціях, зростає. Така тенденція спостерігається тому, що з роками збільшується кількість екстремальних ситуацій, у яких опиняються працівники поліції. Розгляд цієї тенденції залежно від стажу роботи виявив припущення, що нові знання в цій сфері майже не здобуваються, тобто залишаються незмінними. У середньому 61 % опитаних заявили про брак знань у цій сфері. Це підтверджує висновок, що питанням забезпечення особистої безпеки, особливо в екстремальних умовах, у системі професійної підготовки Національної поліції приділяється недостатньо уваги (Власенко, Чміль, Федоров, 2012).

Нами було запропоновано працівникам поліції за 10-бальною системою оцінити важливість складових готовності до дій в умовах загальновійськового бою. Результати опитування наведені на рисунку 2.

Аналіз гістограми на рис. 2 дозволяє зробити такі висновки:

1) поліцейські дуже недооцінюють значення (перелік, якість, стан) зброї, екіпіровки, радіостанцій, аптечок, розвантажувальних жи-

летів, рюкзаків тощо. Це відбувається через неможливість впливати на ці речі, тобто «що отримаємо, те й будемо носити»;

2) не зовсім зрозуміло поліцейським значення й кількісного складу підрозділу/групи при виконанні певних завдань. Це відбувається через відсутність досвіду ведення бойових дій та брак знань із тактики дій у загальновійськовому бою;

3) організація, підготовка, планування бойових дій та командування (управління) боєм у збройних силах мають найвищі показники значущості. Поліцейські поставили цю складову на третє місце, бракує знань теорії загальновійськового бою;

4) заходи й засоби особистої безпеки та тактику дій поліцейські постійно об'єднували, тому що не бачать принципової різниці. Проте вони повністю визнавали, що тактика дій збройних сил надто відрізняється від поліцейської тактики, і це їх дуже бентежило (Власенко, 2019).

Загалом усі опитувані поліцейські зазначали, що для ведення загальновійськового бою їхніх знань та вмінь не вистачає, а вони потребують спеціального навчання.

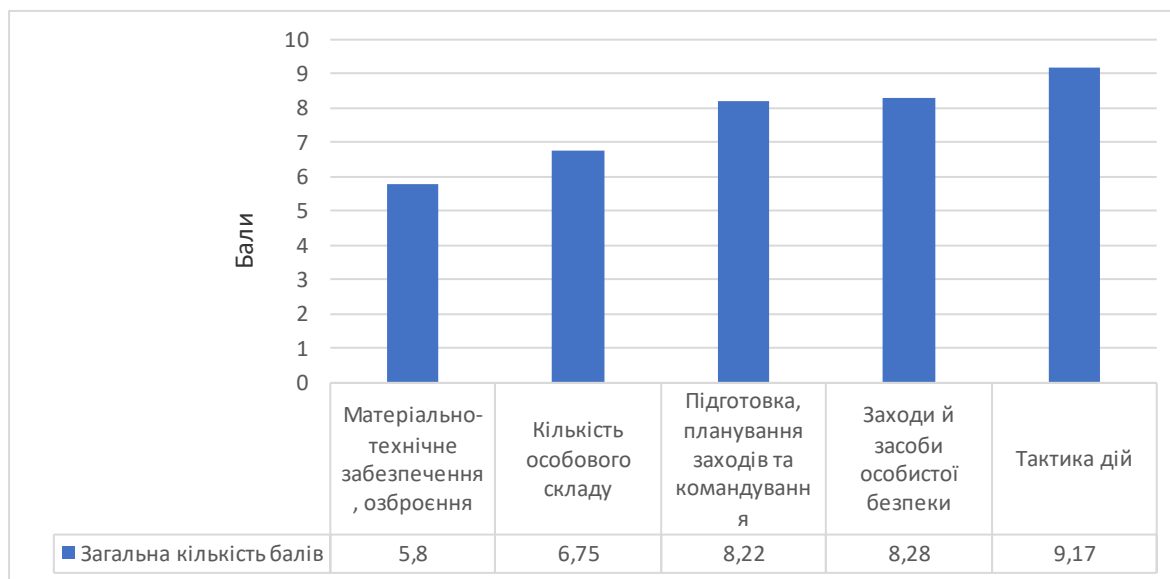

Рис. 2. Результати опитування поліцейських про важливість складових готовності до дій в умовах загальновійськового бою

Розгляд тактики дій поліцейських у загальновійському бою – це окремий напрям досліджень, який потребує негайного розгляду та надання практичних рекомендацій. Але навіть побіжний аналіз вказує на неможливість повністю використовувати всі способи, норми та порядки загальновійськового бою. Йдеться про особливу тактику – поліцейський бій. Поліцейський бій – це особливий спосіб ведення загальновійськового бою силами особового складу Національної поліції малими тактичними групами або зведеними загонами. Цей термін не придатний до використання, коли йдеться про окремі штурмові бригади Національної поліції.

Для встановлення особливостей поліцейського бою та на їх основі розроблення тактики дій поліцейських нами було заплановане проведення експериментальної частини. Основне припущення в подальших дослідженнях стосується складу групи: бій буде вестися малими тактичними групами поліцейських. Поділ великих з'єднань на взводи, роти, батальйони, полки доцільний для штурмових бригад Національної поліції.

Мала тактична (оперативна) група (далі – МТГ) – це тактична одиниця, що складається з 2–15 правоохоронців, які виконують одне завдання, спеціальну операцію згідно з одним планом і задумом із застосуванням спеціальних засобів, вогнепальної і травматичної зброї, спеціальних транспортних засобів, причому кожен із підрозділу виконує свою функцію під час проведення операції.

Основним проблемним питанням під час ведення загальновійськового бою є викорис-

тання вогнепальної зброї. Це стосується майже всіх аспектів застосування зброї: перенесення, тримання, прицілювання, перезарядка, стрільба (стоячи, з коліна, лежачи), перебіжки, обрання позиції, носіння засобів індивідуального бронезахисту, особливо шоломів, стрільба із-за перешкод, подача й отримання команд тощо.

Завданням першого експерименту було встановлення впливу шуму бою на ефективність ведення вогню правоохоронцями. В експерименті були задіяні курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ. Умови виконання експерименту: відстань до мішеней – 25 м, зброя – пістолет Макарова (патрон 9x18 мм), місце проведення – тир, кількість пострілів – 3, мішень № 4 із чорним колом. На цьому етапі експеримент, у якому брали участь 28 курсантів, був поділений на дві частини. Перша частина стрільби провадилася без впливу факторів, що відволікають, а під час другої частини проведення експерименту вмикалася голосна, різка музика (Власенко, Котелюх, 2019).

У результаті впливу відволікаючої, дратівної музики влучність стрільців знизилася на 8,97 %. При цьому у другій частині стрільби у 57,14 % стрільців результати погіршилися, а в 39,29 % – покращилися. Ще одним фактором, що показує ступінь впливу різких звуків на стрільця при стрільбі, є кількість повторних стрільб, доки точність при виконанні вправи не буде задовільною. При першому проведенні дослідження тільки 1 раз була повторна стрільба, а при другому – 5 разів.

Як свідчать результати проведеного після стрільби опитування, майже усі, у кого результати

виконання вправи не змінилися або покращилися, любили слухати подібну музику. Отже, можна зробити такі висновки: по-перше, будь-який відволікаючий фактор чи подія знижує працездатність працівника поліції, а по-друге, досвід емоційно-вольового поведіння дозволяє стабілізувати працездатність.

Завданням другого експерименту було встановлення негативного впливу екстремальних ситуацій на центральну нервову систему учасників дослідження та, як наслідок, їхній вплив на ефективність стрільби з вогнепальної зброї. В експерименті брали участь викладачі Харківського національного університету внутрішніх справ. Умови виконання експерименту: відстань до мішеней – 15 м, зброя – 9 мм пістолет CANIK (патрон 9x19 мм), місце проведення – тир, мішень № 4 із чорним колом.

Експеримент проводився за таким порядком. Перший етап (постановочний) – позиція готовності, за командою «Вогонь!» стрілець виконує три постріли в одну мішень на швидкість. Фіксується час виконання вправи та влучність.

Другий етап (порівняльний) – позиція готовності, за командою «Мішень № (вказується номери трьох мішеней), вогонь!» стрілець виконує постріл у вказані мішені в порядку, який був вказаний на початку вправи. Фіксується час виконання вправи, влучність і кількість хибних обраних мішеней і порушень порядку уражень цих мішеней (Власенко, Шевченко, 2019).

Третій етап (контрольний) було поділено на три вправи (у першій вправі необхідно було вразити одну мішень, у другій – дві, у третій – три), необхідно було зробити по одному пострілу в кожну мішень. Перед виконанням вправи вказувався логічний ланцюг, відповідно до якого стрілець визначав номер мішені. Порядок проведення був такий: пістолет у руках, патрон у патроннику, надається логічне завдання (залежно від вправи – одне, два або три). За командою «Вогонь!» стрілець виконує вправу. Фіксується час виконання вправи, влучність і кількість хибно обраних мішеней.

План експерименту був такий:

1) стрілець виконує по три прицільні постріли в наперед визначену мішень;

2) стрілець виконує по три прицільні постріли в різні мішені, які визначає керівник стрільби;

3) стрілець виконує один прицільний постріл у мішень. Номер мішені визначається самостійно за результатом логічного завдання, яке стрільцю потрібно якомога швидше вирішити і зробити постріл;

4) стрілець виконує по одному прицільному пострілу у дві мішені. Номери мішеней визначаються стрільцем самостійно за результатом логічного завдання, яке йому потрібно якнайшвидше вирішити, після чого він робить постріли;

5) стрілець виконує по одному прицільному пострілу у три мішені. Номери мішеней визначаються стрільцем самостійно за результатом логічного завдання, яке йому потрібно якнайшвидше вирішити, після чого він робить постріли.

Проведений експеримент змодельовував ситуацію, коли поліцейському необхідно вести вогонь в умовах впливу на нього великої кількості дуже важливих чинників. Окрім цього, залишалось основне завдання: влучно та швидко вразити супротивника.

Перший критерій ефективності ведення вогневого контакту – час виконання вправи. Визначався час виконання вправи кожним учасником експерименту, а потім розраховувався середній час виконання вправи в секундах. Результати середнього часу виконання вправ наведені на рис. 3.

Із гістограми на рис. 3 бачимо, що перший та другий етапи майже не відрізняються. Середній час виконання вправи на другому етапі виявився більшим, ніж на першому, тільки на 5,07 %; а ось середній час виконання вправи на третьому етапі – на 54,53 %, ніж на першому етапі, а саме в 1,5 рази.

Окрему зацікавленість викликає вплив кількості логічних завдань на час виконання вправи (рис. 4). І якщо на один постріл у першому випадку було витрачено 4,1875 с, другому – 5,3425 с, то у третьому – 11,7325 с. Зменшення часу на постріл у другому випадку відбулося за рахунок перебування зброї в секторі і час на складання двох логічних ланцюжків не так значно вплинув. У третьому випадку хоча зброя і залишилася в секторі, але складання трьох логічних ланцюжків виявилось значно важчим та виконувалося довше. Проведене математичне моделювання апроксимації часу виконання одного пострілу за наявності чотирьох логічних ланцюжків встановило загальний час виконання чотирьох пострілів 22,23 с (час, відведений на один постріл, – 5,557 с). Збільшення кількості логічних ланцюжків не пропорційно збільшує середній час на один постріл (Власенко та ін., 2022).

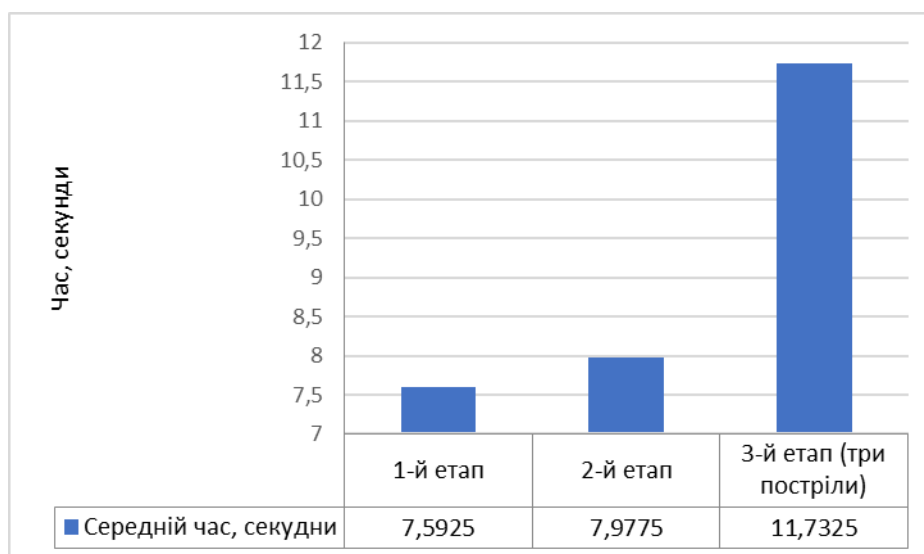

Рис. 3. Середній час виконання вправ по етапах

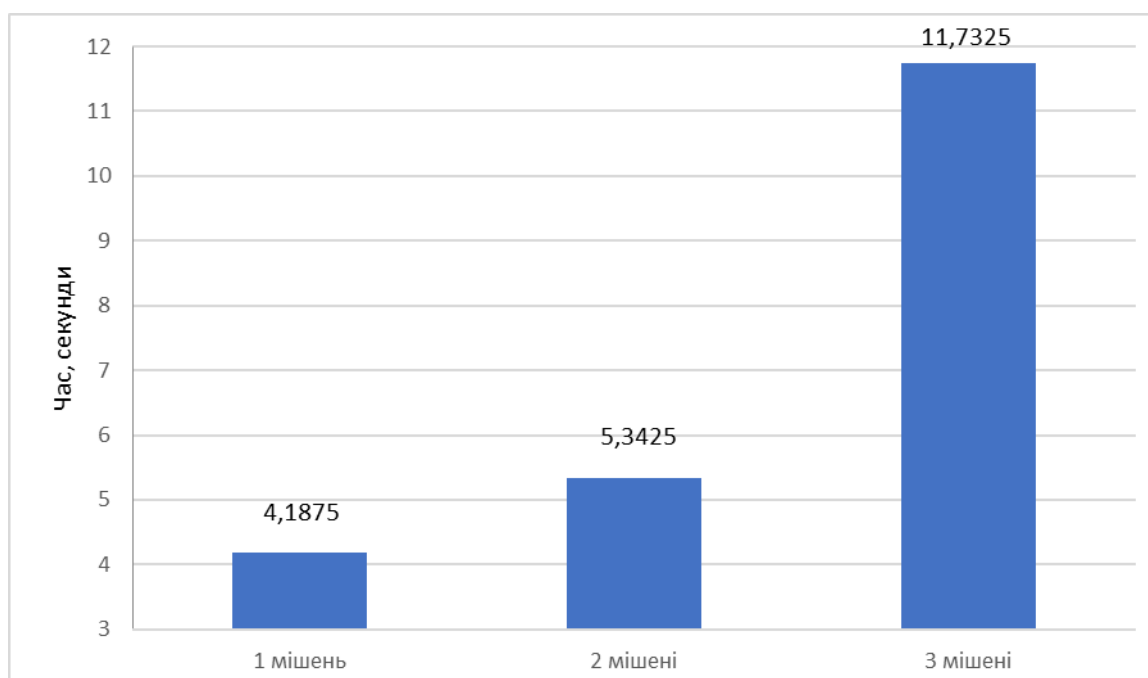

Рис. 4. Середній час виконання вправ на третьому етапі

Другий критерій ефективності ведення вогневого контакту – влучність. На рисунку 5 показана залежність середньої влучності одного пострілу стрільця по етапах експерименту. Побічним негативним ефектом швидкої стрільби є зниження влучності. У практичній стрільбі краще зробити один влучний постріл, аніж два швидких і жодного влучання. Найкраща влучність спостерігається на першому етапі експерименту, найменша влучність – на третьому етапі з трьома логічними ланцюжками.

Третім критерієм ефективності ведення вогневого контакту нами було розглянуто кількість помилок, неправильно уражених

мішеней (номер або їх порядок) згідно з командами (завданнями) або логічними ланцюжками (рис. 6). На першому етапі помилок не спостерігалось, на другому – була одна помилка, а при наданні логічних ланцюжків кількість помилок збільшувалася при збільшенні кількості логічних завдань. На рисунку 6 показана вірогідність помилкових дій на один постріл стрільця по етапах експерименту. Проведене математичне моделювання апроксимації вірогідності виникнення помилки при виконанні одного пострілу (поліноміальне рівняння вказано на рис. 6) за наявності чотирьох логічних ланцюжків встановило вірогідність помилки

84 %. Учасники експериментів вказали, що складність рід час обрання номера мішені при зростанні кількості логічних завдань збільшу-

ється дуже відчутно й майже неможливо виконати завдання при чотирьох логічних завданнях (Власенко, Шевченко, 2022).

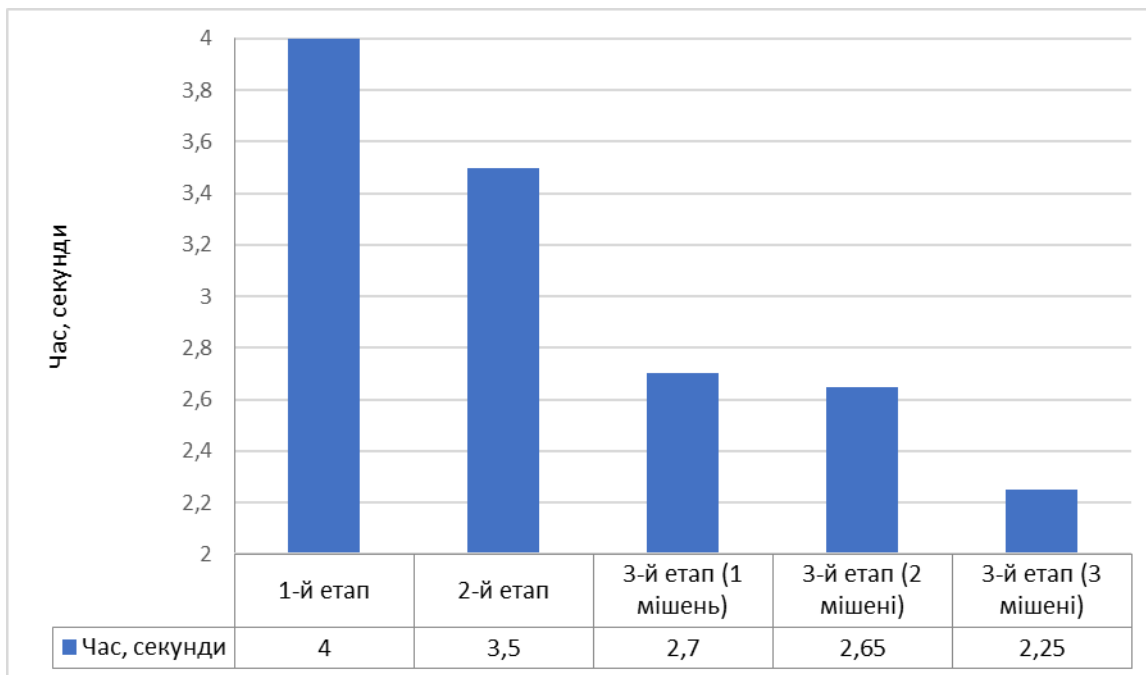

Рис. 5. Середня влучність стрільця по етапах

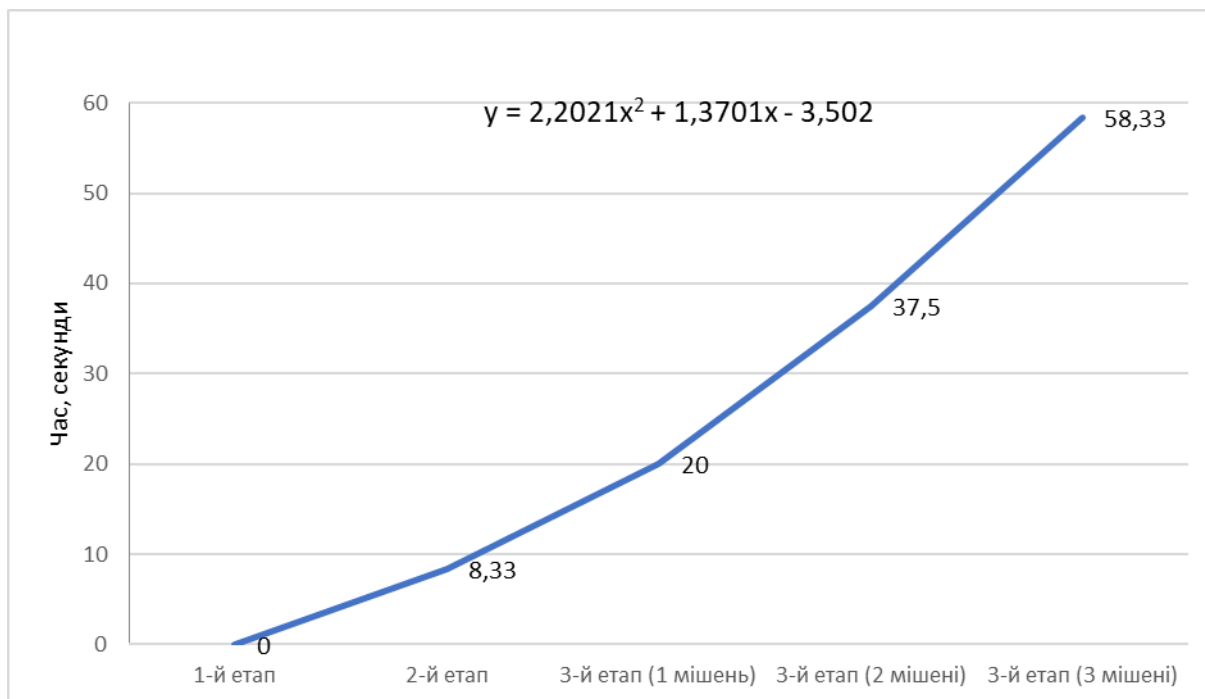

Рис. 6. Залежність вірогідності помилкових дій на один постріл стрільця від етапів експерименту

Ось тут і проявляється найгірший ефект впливу на центральну нервову систему стрільця. Що більше інформації і що важче завдання, то більше помилок робить стрілець. На жаль, саме цей показник дуже зменшує ефективність участі МТГ поліції у загальновійськовому бою. Мала кількість особового складу МТГ збільшує

відносну кількість інформації, яку необхідно швидко побачити (почути), переробити, оцінити та використати кожним поліцейським у бою, вірогідність помилки різко зростає, а помилка навіть одного бійця МТГ є критичною для всієї групи (Ларсен, 2022).

Враховуючи недостатні спеціальні знання та вміння, незнання ворожої тактики й озброєння, відносно малу кількість особового складу, наявність видів зброї, у використанні яких у поліцейських бракує досвіду, а також особливості ведення поліцейського бою, можна встановити основні особливості тактики дій поліцейських підрозділів при протидії підрозділам збройних сил ворога:

- 1) бій відбувається у складі МТГ;
- 2) бій є локальним, відсутній фронт і захищені фланги;
- 3) бій є раптовим або на підготовку дається мало часу;
- 4) бій є швидкоплинним;
- 5) основний вид тактики: вогневий заслін і відступ до наступних позицій;
- 6) маневр МТГ виконується у бік опорного пункту, посиленої позиції, блок-посту тощо (Власенко, Котелюх, Осятинський, 2015).

Проведений аналіз інформації та результатів експериментів вказав на низку проблемних питань, які стосуються участі поліцейських у бойових діях. Основна проблема полягає у відсутності будь-якої підготовки правоохоронців у бойових діях. Умовно проведемо поділ визначених проблемних питань на дві складові: використання зброї і тактика дій (Шевченко О., Шевченко Т., 2023).

Головна проблема участі поліцейських у бойових діях під час воєнного стану – це наявність особистої зброї, до використання якої вони не готові повністю (автоматична зброя (автомати та кулемети), гранатомети, підствольні гранатомети) (Прібиткова, Харін, Шевченко, 2023). До основних проблемних питань використання зброї поліцейськими під час ведення бойових дій можна віднести:

- незнання тактико-технічних характеристик особистої зброї та неврахування їх під час ведення вогню;
- неправильний вибір виду зброї для конкретної бойової операції, завдання;
- замалий досвід використання зброї;
- незнання способів, як усунути аварійні ситуації, та вихід з ладу особистої зброї;
- брак навичок перенесення зброї під час пересувань, на позиції та на місці відпочинку;
- неправильна фіксація зброї в бою;
- недостатні навички тримання зброї при втраті рівноваги або падінні;
- неврахування рикошету під час ведення вогню;
- неврахування поруч рослинності, особливостей місцевості, предметів і споруд під час ведення вогню;

- неготовність до ворожої стрільби по ним, відсутність відповідної психологічної готовності;

- порушення заходів особистої безпеки при поводженні зі зброєю, халатність, відсутність навичок контролю зброї під час бою та після нього.

Основними проблемними питаннями тактики дій поліцейських під час ведення бойових дій є:

- незадовільний рівень тактичної і тактико-спеціальної підготовки поліцейських до загальновійськового бою;

- незадовільний рівень тактичної і тактико-спеціальної підготовки поліцейських до дій у бойовій обстановці, яка швидко змінюється;

- брак досвіду, як діяти в екстремальних ситуаціях;

- незнання завдань, можливостей підрозділів ЗСУ, НГУ (особливо артилерії, авіації, протиповітряної оборони, механізованих частин тощо);

- недостатні знання при веденні основних видів бою, атаки та оборони;

- відсутність і погане планування бойових дій;

- неграмотне бойове шикування, недотримання дистанції та секторів, порушення бойового порядку при пересуванні груп;

- невміння маскуватися;

- оновлення однострою (заборона світло-відбиваючих написів на форменому одязі);

- брак знань з інженерної підготовки;

- недостатні навички в тактичній медицині та евакуації з поля бою;

- недостатні знання топографії, невміння складати карти і наносити на них оперативну обстановку;

- недостатній досвід використання засобів індивідуального бронезахисту, екіпірування, оснащення, засобів виживання (Фроленкова, 2023);

- недостатня злагодженість у діях груп і окремих бійців при виконанні маневру (відхід із лінії вогню, відступ, обхват, обхід тощо);

- неузгодженість МТГ під час перешикування (розосередження, зосередження, перегрупування, розділення й об'єднання груп);

- неправильне зайняття вогневої позиції особовим складом МТГ;

- неправильне перенесення вогню та ведення вогню не у своєму секторі;

- недостатня психологічна підготовка поліцейських до ведення бойових дій особисто та у складі МТГ;

– невміння використовувати сигнали, розпізнавальні знаки, шифрувальні таблиці, спеціальний зв'язок, особливо в екстремальних ситуаціях;

– радіоелектронна безпека, використання мобільного зв'язку та месенджерів у зоні бойових дій;

– порушення заходів особистої безпеки (пересування в повний зріст, неправильний огляд місцевості із-за перешкоди, демаскування, антиснайпінг, неправильний вибір перешкоди, позиції ведення вогню, неправильне положення тіла та відкриті частини тіла тощо);

– незнання тактики дій, можливостей і тактико-технічних характеристик ворожої техніки й озброєння.

ВИСНОВКИ. Участь у бойових діях особового складу Національної поліції – це реалії війни. Сили та засоби Національної поліції залучаються до відбиття ворожої агресії майже на всіх напрямках бойових дій. Ефективність підрозділів Національної поліції залежить від особливостей участі груп та її підрозділів у загальновійськовому бою, від їхньої тактики дій, планування та організації дій малих тактичних груп поліції, взаємодії з іншими підрозділами ЗСУ, НГУ та Служби безпеки України. У подальшому необхідно докладніше розглянути тактику дій підрозділів поліції в місті та на відкритому просторі. Особливе значення має розгляд тактики дій окремих штурмових з'єднань Національної поліції.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Бондаренко Я. Г., Прокопенко О. Ю., Сергієнко Д. В., Куценко В. О. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 308 с.
2. Власенко І. В. Покращення боєздатності та боєготовності працівників Національної поліції України // Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки держави: сучасний стан, проблеми та перспективи : зб. тез I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовт. 2019 р.) / Нац. акад. Нац. гвардії України, Командно-штабний ф-т, Каф. тактико-спец. підготовки. Харків : Нац. акад. Нац. гвардії України, 2019. С. 10–12.
3. Власенко І. В., Котелюх М. О. Напрямки вдосконалення службової підготовки працівників Національної поліції України // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків, 2019. С. 102–107.
4. Власенко І. В., Котелюх М. О., Осятинський С. О. Удосконалення професійної підготовки в системі МВС України // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 46–61.
5. Власенко І. В., Чміль М. О., Федоров В. В. Ступінь впливу екстремальних умов на працівників міліції при використанні ними вогнепальної зброї. *Право і Безпека*. 2012. № 4 (46). С. 335–338.
6. Власенко І. В., Шевченко Т. В. Дослідження ефективності дій малих оперативних груп // Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки оборони : матеріали регіон. круг. столу (м. Харків, 19 квіт. 2019) / редкол.: Є. О. Меленті, І. В. Євтушенко, О. А. Гарбузов та ін. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. С. 137–141.
7. Власенко І. В., Шевченко Т. В. Підвищення боєготовності та боєздатності поліцейських до дій в екстремальних ситуаціях. *Право і безпека*. 2022. № 3 (86). С. 116–127. DOI: <https://doi.org/10.32631/rb.2022.3.10>.
8. Власенко І. В., Шевченко Т. В., Сідельников Б. С., Панченко В. Ю. Дослідження ефективності дій малих тактичних груп у службово-бойовій діяльності правоохоронних органів. *Честь і закон*. 2022. № 3 (82). С. 13–21.
9. Ларсен К. Тактика легкої піхоти для малих підрозділів / пер. з англ. А. Пилипенко, М. Федяй, Н. Мелешкова та ін. Київ : Наш Формат, 2022. 328 с.
10. Петков В. П. Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності). Київ : Центр учб. літ., 2019. 352 с.
11. Прібиткова Н. О., Харін А. С., Шевченко Т. В. Організаційно-правове та матеріально-технічне забезпечення полку поліції особливого призначення : інформац.-практ. довідник. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2023. 168 с.
12. Прокопенко О. Ю., Власенко І. В., Крепакова М. Ю. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 364 с.
13. Тактико-спеціальна підготовка : навч. посіб. / О. Г. Комісаров, А. О. Собакар, Е. Ю. Соболев та ін. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 277 с.
14. Фроленкова П. М. Нормативне забезпечення експлуатації екіпірування поліцейськими при несенні служби в умовах воєнного стану // Захист та дотримання прав громадян органами Національної

поліції України в умовах воєнного стану : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 7 груд. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця, 2023. С. 172–174.

15. Шевченко О. О., Шевченко Т. В. Правові принципи забезпечення особистої безпеки поліцейського в екстремальних умовах. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2023. No. 2 (54). Pp. 180–184. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.2.26>.

Надійшла до редакції: 12.01.2024

Прийнята до опублікування: 02.05.2024

REFERENCES

1. Bondarenko, Ya. H., Prokopenko, O. Yu., Serhiienko, D. V., & Kushchenko, V. O. (2017). *Tactical and tactical-special training of employees of the National Police of Ukraine*. Kharkiv National University of Internal Affairs.
2. Frolenkova, P. M. (2023, December 7). *Regulatory security of the use of equipment by police officers while serving in the minds of the military* [Conference presentation abstract]. International Scientific and Practical Conference “Protection and observance of citizens’ rights by the National Police of Ukraine under martial law”, Vinnytsia, Ukraine.
3. Komisarov, O. H., Sobakar, A. O., Sobol, E. Yu. et al. (2017). *Tactical special training*. Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.
4. Laarsen, Ch. (2022). *Light Infantry Tactics for Small Teams* (A. Pylypenko, M. Fediai, N. Meleshkova et al., Trans.). Our Format.
5. Pietkov, V. P. (2019). *Tactical special training (tactics of professional activity)*. Center of Educational Literature.
6. Pribytkova, N. O., Kharin, A. S., & Shevchenko, T. V. (2023). *Organizational, legal and logistical support of the special purpose police regiment*. Kharkiv National University of Internal Affairs.
7. Prokopenko, O. Yu., Vlasenko, I. V., & Kriepakova, M. Yu. (2017). *Life Safety*. Kharkiv National University of Internal Affairs.
8. Shevchenko, O. O., & Shavchenko, T. V. (2023). Legal principles of ensuring the personal safety of the police officer in extreme conditions. *Knowledge, Education, Law, Management*, 2(54), 180–184. <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.2.26>.
9. Vlasenko I. V., Shevchenko T. V., Sidelnikov, B. S., & Panchenko, V. Yu. (2022). The research of the effectiveness of small tactical groups in the service and combat activities of law enforcement. *Honor and Law*, 3(82), 13–21.
10. Vlasenko, I. V. (2019, October 17). *Improving the combat capability and combat readiness of the National Police of Ukraine* [Conference presentation abstract]. All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Service and combat activity of the forces of the state security sector: current state, problems and prospects”, Kharkiv, Ukraine.
11. Vlasenko, I. V., & Koteliukh, M. O. (2019). Directions for improvement of official training of employees of the National Police of Ukraine [Conference presentation abstract]. Scientific and Practical Conference “Training of police officers in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine”, Kharkiv, Ukraine.
12. Vlasenko, I. V., & Shevchenko, T. V. (2019, April 19). *Study of the effectiveness of actions of small operational groups* [Conference presentation abstract]. Regional Round Table “Current issues of ensuring the service and combat activity of the forces of the defense security sector”, Kharkiv, Ukraine.
13. Vlasenko, I. V., & Shevchenko, T. V. (2022). Increasing the combat readiness and fighting capacity of police officers to act in extreme situations. *Law and Safety*, 3(86), 116–127. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.3.10>.
14. Vlasenko, I. V., Chmil, M. O., & Fedorov, V. V. (2012). The degree of influence of extreme conditions on police officers when they use firearms. *Law and Safety*, 4(46), 335–338.
15. Vlasenko, I. V., Koteliukh, M. O., & Osiatynskiy, S. O. (2015, December 18). *Improvement of professional training in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine* [Conference presentation abstract]. International Scientific and Practical Conference «Ways to improve the system of professional training of law enforcement officers for actions in extreme conditions», Kharkiv, Ukraine.

Received the editorial office: 12 January 2024

Accepted for publication: 2 May 2024

IHOR VOLODYMYROVYCH VLASENKO,

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Tactical and Special Physical Training;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>,
e-mail: Vlasenko.18@gmail.com;*

VITALII VOLODYMYROVYCH FEDOROV,

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Firearms Training;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6312-4746>,
e-mail: Fedorov69y@gmail.com;*

FEDIR FEDOROVYCH ZUROV,

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Firearms Training;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0563-3670>,
e-mail: zff81@ukr.net*

**PECULIARITIES OF THE NATIONAL POLICE PERSONNEL PARTICIPATION
IN COMBAT OPERATIONS**

The full-scale war in Ukraine has been going on for three years now, and the Russian army is facing steady resistance from the Ukrainian Armed Forces. The law enforcement forces cannot help but take part in hostilities in the course of their direct duties. Law enforcement officers are disciplined, trained, have certain knowledge of combat tactics, and are armed, so they can help effectively in confronting the enemy.

The article analyses the combat capability and readiness of police officers to fight a general military battle. It has been noted that the most problematic issues are fire contact with enemy forces and tactics in the areas of service. Based on the analysis of literature and modern military operations, the directions for improving the effectiveness of actions of the National Police personnel in case of their participation in a general military battle have been identified. On the basis of a poll of various units of the National Police, the patterns are identified and the qualitative indicators of their readiness for combat operations have been assessed.

The main situations and peculiarities of combat operations by law enforcement officers, as well as components of their readiness for these operations are analysed. The general military combat by police officers in small tactical groups is considered and its features are analysed. To confirm the theoretical provisions, the following experiments have been conducted with the use of firearms and in the context of modelling extreme situations during combat.

Based on the analysis of information and the results of the experiments, a number of problematic issues related to the participation of police officers in hostilities have been revealed. The main problem is the lack of training of law enforcement officers for combat operations. There are also relevant issues of tactics and use of weapons by police officers during hostilities. Recommendations for improving the system of professional and in-service training of police officers are provided.

Key words: *National Police, combat operations, combat capability, combat readiness, tactics, tactical and specialised training, firearms training, fire contact.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Власенко І. В., Федоров В. В., Зуров Ф. Ф. Особливості участі у бойових діях особового складу Національної поліції. *Право і безпека*. 2024. № 2 (93). С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.2.01>.

Citation (APA): Vlasenko, I. V., Fedorov, V. V., & Zurov, F. F. (2024). Peculiarities of the National Police personnel participation in combat operations. *Law and Safety*, 2(93), 9–20. <https://doi.org/10.32631/pb.2024.2.01>.